

УДК 338.246.88
JEL: O10; O20; O21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-32-40>

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІКИ РОЗВИТКУ: БАЗИСНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

©2024 КОЛІШЕНКО Р. О.

УДК 338.246.88
JEL: O10; O20; O21

Коліщенко Р. О. Національна стратегія економіки розвитку: базисні передумови формування та реалізації

Метою статті є визначення концептуальних засад для формування стратегії побудови економічного розвитку. У статті зазначено, що побудова економіки розвитку потребує формування та реалізації відповідної національної стратегії, що визначає пріоритетні напрями масштабування виробничо-господарської діяльності та забезпечує імплементацію механізмів та інструментів досягнення стратегічних цілей у контексті становлення процесів розширеного відтворення. Проаналізувавши дослідження науковців у сфері стратегування, окреслено характеристики, які мають бути притаманні сучасним стратегіям розвитку. Зазначено, що обґрунтування концептуальних засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку має передбачати визначення характерних ознак економік такого типу. Обґрунтовано, що побудова економіки розвитку неможлива без наявності в країні стабільного банківсько-фінансового сектора, адже в умовах глобальних потрясінь, наростаючих викликів і загроз має бути забезпечене його безперебійне функціонування. Встановлено, що забезпечення ефективності реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку передбачає орієнтацію на базисні концептуальні засади, які включають: адекватне інституційне середовище, захист прав інвестора та справедливе правосуддя, боротьбу з корупцією. Безпеково-орієнтовані засади, своєю чергою, мають забезпечувати гарантування національної безпеки держави, розвиток військово-промислового комплексу, протидію збройній та гібридній агресії, тоді як галузево-секторальні засади включають раціональну галузево-секторальну структуру економіки, збалансоване природокористування, зміцнення конкурентних переваг національної економіки. Інтеграційно-структуровані засади націлені на євроінтеграційний вектор розвитку, горизонтально-вертикальну кооперацію, узгодження національних стандартів ведення бізнесу з міжнародними нормами. Визначено, що окреслена в статті сукупність концептуальних засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку має забезпечити досягнення синергетичного ефекту, який полягає в створенні збалансованої структури цільової стратегії та гарантуванні її комплексного характеру.

Ключові слова: стратегування, стратегії розвитку, економіка розвитку, економічне зростання.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 9.

Коліщенко Руслан Олександрович – аспірант, Міжнародний університет фінансів (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: rulet007@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-7502>

UDC 338.246.88
JEL: O10; O20; O21

Kolishenko R. O. The National Strategy of Development Economy: The Basic Prerequisites for Formation and Implementation

The aim of the article is to determine the conceptual foundations for the formation of a strategy for building the economic development. The article states that building a development economy requires the formation and implementation of an appropriate national strategy, which determines the priority areas of scaling up production and economic activity and ensures the implementation of mechanisms and tools for achieving strategic goals in the context of the formation of processes of expanded reproduction. Having analyzed the research of scholars in the field of strategizing, the characteristics that should be inherent in modern development strategies are outlined. It is noted that the substantiation of the conceptual foundations of the formation and implementation of the national strategy for building a development economy should provide for the definition of the characteristic features of economies of this type. It is substantiated that building a development economy is impossible without the presence of a stable banking and financial sector in the country, because in the context of global shocks, growing challenges and threats, its impeccable functioning should be ensured. It is determined that ensuring the efficiency of the implementation of the national strategy for building a development economy involves a focus on the basic conceptual principles, which include: an adequate institutional environment, protection of investor rights and fair justice, and the fight against corruption. Security-oriented principles, in turn, should ensure the national security of the State, the development of the military-industrial complex, countering occurrences of both armed and hybrid aggression, while the sectoral principles include a rational sectoral structure of the economy, balanced use of natural resources, and strengthening the competitive advantages of the national economy. The integration-structured principles are aimed at the European integration vector of development, an horizontal-vertical cooperation, and the harmonization of national business standards with international norms. It is defined that the totality of conceptual foundations outlined in the article for the formation and implementation of the national strategy for building a development economy should ensure the achievement of a synergistic effect, which consists in creating a balanced structure of the target strategy and guaranteeing its comprehensive nature.

Keywords: strategizing, development strategies, development economy, economic growth.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 9.

Kolishenko Ruslan O. – Postgraduate Student, International University of Finance (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: rulet007@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1506-7502>

Формування базисних передумов для по-
вальної відбудови та економічного зрос-
тання потребує використання системного
стратегічного підходу до побудови економіки роз-
витку. Ця стратегія передбачає не лише врахуван-
ня особливостей і специфіки масштабування ре-
сурсного потенціалу національної економіки, але
й орієнтацію на реалізацію пріоритетних точок
зростання в умовах підвищеної невизначеності
прийняття управлінських рішень і турбулентнос-
ті суспільно-економічних відносин. Національна
стратегія побудови економіки розвитку є рушій-
ним планом мобілізації ресурсного потенціалу
виробничо-господарських комплексів держави,
формування раціональної галузево-секторальної
структури національної економіки та зміцнення
конкурентних переваг вітчизняних суб'єктів гос-
подарування на світових споживчих і сировин-
них ринках. Очевидно, що структурна будова на-
ціональної стратегії побудови економіки розвитку
має спиратися не лише на наявні сильні сторони
держави, але й визначати перспективні напрями
інноваційної модернізації та системної перебудови
пріоритетних секторів національної економіки
на засадах підвищення параметрів ефективності
їх функціонування, посилення інтеграції в систе-
му міжнародних торговельно-економічних зв'язків
та імплементації передових світових технологій у
практику господарювання. З огляду на це обгрун-
товується доцільність визначення базових концеп-
туальних засад формування та реалізації стратегії
побудови економіки розвитку.

Аналіз останніх публікацій підтверджує ши-
роту наукових досліджень у сфері стратегування,
а також обгрунтування важливості формування
стратегій для економічного розвитку. Варто ви-
ділити результати досліджень П. Клівця [1, с. 23]
та А. Наливайка [2, с. 18], які зазначали, що термін
«стратегія» вперше було використано у військовій
науці, а під стратегією розуміють вибір, урахуван-
ня та взаємозв'язок шляхів, ситуацій і засобів, що є
необхідними для досягнення основної мети, тобто
стратегія позиціонується як узагальнювальна кон-
цепція дій в контексті досягнення базових цілей.

М. Портер на засадах використання так зва-
ної «ідеї ланцюга цінностей» позиціонував стра-
тегію як систему процесів і взаємодій у контексті
орієнтації на досягнення поставлених базових ці-
лей [3]. Колектив авторів із Національного інсти-
туту стратегічних досліджень зазначає, що «якщо
прогноз дозволяє лише зазирнути у майбутнє, то
стратегія передбачає створення цього майбутньо-
го» [4]. Стратегія є системною послідовністю дій,
що орієнтована на досягнення ключових цілей та
вирішення оперативних завдань, які постають з на-

вколишнього середовища на засадах формування
раціонального плану використання наявного ре-
сурсного потенціалу. Д. Ломоносов, своєю чергою,
зазначав, що стратегія будується в контексті напе-
ред визначеного напрямку, орієнтація на який по-
требує формування комплексу аналітично-плану-
вальних процедур, системи підтримки прийняття
управлінських рішень і ресурсного базису імпле-
ментації останніх [5, с. 157–158], а на думку В. Пас-
тухової, поняття стратегії нерозривно пов'язане зі
стратегічним плануванням, що передбачає форму-
вання організаційно-економічного інструментарію
досягнення довгострокових цілей [6].

Серед досліджень на тему стратегування ви-
діляються наукові постулати Г. Мінцберга
(*H. Mintzberg*) [7], який сформував п'ять
основних концепцій розуміння стратегії як понят-
тя через призму таких базових підходів, як:

- ✦ «стратегія як план», що формалізується як комплекс послідовних дій, реалізація яких спрямована на вирішення цільової проблемної ситуації;
- ✦ «стратегія як візерунок», що тлумачиться як потік еталонних взаємоузгоджених дій та управлінських рішень, які були ефективно адаптовані та використані в минулому та засвідчили свою дієвість в умовах, наближених до конкретної ситуації;
- ✦ «стратегія як спритний прийом», що передбачає реалізацію нестандартних підходів до вирішення цільової проблеми, яка дозволяє вийти за межі усталених поглядів і особливе місце відвести мистецтву управління на стратегічному і тактико-оперативному рівнях в умовах загострення конкурентної боротьби за ресурси;
- ✦ «стратегія як позиція», що визначається параметрами ресурсного потенціалу та конкурентних можливостей соціально-економічної системи досягати поставлених цілей, з огляду на її положення в просторі та часі по відношенню до основних конкурентів;
- ✦ «стратегія як перспектива», що тлумачиться як можливість альтернатив вибору пріоритетних варіантів розвитку соціально-економічної системи та масштабування параметрів її функціонування на засадах орієнтації на інновації, впровадження нових технологій, імплементації революційних управлінських рішень.

Отже, *метою* статті є визначення концептуальних засад для формування стратегії побудови економічного розвитку.

Опрацювавши наявні підходи до тлумачення теоретико-змістовної сутності стратегії, можемо виділити такі її основні характеристики:

- ✦ чітко виражений планувальний характер, якому передують комплексні аналітичні процедури;
- ✦ наявність організаційно-управлінської підтримки досягнення поставлених цілей у процесі реалізації стратегії;
- ✦ орієнтація на мобілізацію ресурсного потенціалу та конкурентних переваг соціально-економічної системи в контексті досягнення стратегічних цілей.

Концептуальні засади визначають систему поглядів щодо вирішення цільової проблеми, формують загальну візію, генерують мету та проєктують комплексний організаційно-економічний інструментарій досягнення стратегічних цілей. Концепція формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку визначає не лише базисні основи проєктування її структурної будови, але й формалізує цільову модель пріоритетних заходів тактико-оперативної підтримки процесу імплементації стратегії; ідентифікує потенційні джерела мобілізації ресурсних резервів для досягнення основних стратегічних цілей; визначає раціональні шляхи використання цих резервів, а також формує параметри превентивних механізмів та інструментів мінімізації ризиків і загроз у контексті імплементації стратегічних засад побудови економіки розвитку, з огляду на наявні воєнні виклики функціонування національної економіки.

У табл. 1 наведено основні причини доцільності формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку.

Побудова економіки розвитку передбачає орієнтацію на реалізацію стратегій проривного типу, що формують структуру та систему заходів активної діяльності в контексті досягнення цілей прискореного зростання. Стратегія прориву спроможна визначати параметри розвитку соціально-економічної системи на перспективу, контролювати цей розвиток і досягати лідерських позицій на засадах упровадження інновацій. Стратегія прориву базується на системному підході до примусового виходу з обмежувального стану або положення соціально-економічної системи [8, с. 8].

Формування та реалізації стратегії прориву економічного розвитку базується на таких основних компонентах, як:

- ✦ масштабування виробничо-господарських процесів (передбачає підтримку процесів розширеного відтворення на засадах внутрішніх і зовнішніх інвестицій);

- ✦ інноваційна модернізація секторів національної економіки (розвиток науково-технічного прогресу, реструктуризація бізнес-процесів та автоматизація виробничо-господарської діяльності);
- ✦ посилення інтеграційних процесів (передбачає використання переваг участі держави в міжнародних політичних і торговельно-економічних інституціях у контексті мобілізації ресурсного потенціалу та вироблення спільних механізмів захисту економічних інтересів країни);
- ✦ імплементація механізмів установа податкових пільг і канікул (спрямоване на стимулювання пріоритетних видів економічної діяльності, що потребують підтримки в період становлення, зростання та розвитку);
- ✦ розвиток людського та інтелектуально-го капіталів (передбачає забезпечення інтелектуальної спрямованості розвитку суспільно-економічних відносин, реформування системи освіти на всіх її рівнях, створення можливостей для особистісної та професійної реалізації громадянина);
- ✦ концентрація на пріоритетних «точках зростання» національної економіки (спрямоване на мобілізацію ресурсних потужностей розвитку найбільш перспективних видів економічної діяльності, відповідно до специфіки та можливостей природно-ресурсного потенціалу країни).

Стратегічні пріоритети формують важливість конкретних стратегічних завдань у визначенні стратегії побудови економіки розвитку, пріоритети яких формуються залежно від конкретного стану національної економіки, її ресурсно-функціональних спроможностей, традицій господарювання тощо. Для нестабільної економіки характерний динамізм у структурі суб'єктів і об'єктів економічної стратегії держави, що має потенційну небезпеку відставання комплексу поставлених стратегічних завдань від реальної динаміки функціонування соціально-економічної системи. У контексті цього – формування та реалізація стратегії побудови економіки розвитку неможлива без:

- ✦ орієнтації на становлення процесів збалансованого розвитку економічної, соціальної та екологічної сфер держави;
- ✦ розбудови стійкого до викликів і загроз фінансово-кредитного сектора національної економіки;
- ✦ формування раціональної галузево-секторальної структури виробничо-господар-

Основні причини доцільності формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку

Характеристика причини	Передумови посилення впливу
Системно-безпекові причини	
Ведення бойових дій та постійна наявність збройної загрози для України з боку Російської Федерації, що вимагає формування резервів гарантування безпеки на системних засадах	Невизначеність часових параметрів завершення російсько-української війни потребує галузево-секторальної реструктуризації функціонування національної економіки
Фінансово-економічні причини	
Катастрофічне падіння обсягів ВВП у 2022 р. на 35%, посилення інфляційних процесів, підвищення рівня безробіття та загострення проблем стагнації соціально-економічного розвитку	Підвищення залежності національної економіки та бюджетного процесу від фінансово-економічних ресурсів країн-партнерів через руйнівний вплив на економічні відносини ведення бойових дій на території України
Конкурентно-ринкові причини	
Загострення на глобальному рівні конкурентної боротьби за ресурси та ринки збуту продукції нівелюють дію економічних законів і посилюють вплив інституційно-політичних чинників	Перерозподіл базових сфер впливу на глобальних сировинних і споживчих ринках, а також використання економічних інструментів у гібридній агресії
Техніко-технологічні причини	
Низький рівень техніко-технологічного оснащення виробничо-господарських комплексів національної економіки, зношеність інфраструктурного забезпечення та моральна відсталість основних фондів базових секторів економіки	Обмеженість ресурсних можливостей інвестування суб'єктів господарювання в інноваційну модернізацію секторів і галузей національної економіки та фактична відсутність іноземних інвестицій, з огляду на воєнні ризики
Соціально-демографічні причини	
Погіршення рівня якості життя населення та його загального добробуту, з огляду на воєнні дії, що посилює доцільність формування мотивів і стимулів до проживання на території України засобами активізації економічного розвитку	Активізація зовнішніх міграційних процесів через пошук безпечних умов проживання закордоном, відтік інтелектуально-кадрового потенціалу, зниження рівня народжуваності та відтворення населення

Джерело: авторська розробка.

ських комплексів на держави на засадах оптимізації використання наявного природного-ресурсного потенціалу;

- ✦ розвитку горизонтально-вертикальних інтеграційних міжгосподарських взаємозв'язків і відносин;
- ✦ інституціоналізації суспільно-економічних відносин на засадах посилення ролі формальних інститутів у процесі прийняття управлінських рішень, поряд із неформальними в контексті мінімізації транзакційних витрат господарювання [9, с. 93–94].

Обґрунтування концептуальних засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку цілком раціонально передбачає доцільність визначення характерних ознак економік такого типу. Найпершою характерною ознакою економіки розвитку є тривале масштабування господарської діяльності та зростання обсягів виробництва в країні. Оче-

видно, що такі процеси розширеного відтворення мають відбуватися не лише засобами внутрішніх ресурсних можливостей країни, але й шляхом інвестиційних вкладень зовнішніх інвесторів, що є цілком логічним і закономірним. Базовою умовою для масштабування господарської діяльності та підтримки процесів розширеного відтворення є забезпечення достатнього рівня рентабельності діяльності суб'єктів господарювання, що дозволяє отримувати належний обсяг прибутку, частина з якого може бути в подальшому реінвестована у виробничо-господарську діяльність.

Побудова економіки розвитку неможлива без наявності в країні стабільного банківсько-фінансового сектора, безперебійне функціонування якого забезпечується у тому числі в умовах глобальних потрясінь, а також наростаючих викликів і загроз. Банківсько-фінансовий сектор національної економіки не лише відіграє стратегічно важливу роль у процесах кредитування суб'єктів господарювання, але й виконує функцію регулятора фінансово-еко-

номічних процесів, формує структуру фінансових потоків між учасниками суспільно-економічного обміну, має визначальний вплив на формування параметрів інфляційних процесів у країні. Слід відзначити, що протягом 2014–2016 рр. у вітчизняному банківсько-фінансовому секторі були проведені жорсткі структурні реформи, що заклали фундаментальний базис формування його стійкості. На нашу думку, це й дозволило банківсько-фінансовому сектору вистояти у 2022 році після початку широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Водночас на сьогодні ефективність функціонування банківсько-фінансового сектора обмежується об'єктивними проблемами кредитування реального сектора економіки, з огляду на сучасні обставини господарювання.

Важливою характерною ознакою економіки розвитку є перехід у постіндустріальну фазу на засадах інтелектуалізації економічних відносин, автоматизації праці та підвищення ефективності функціонування виробничо-господарських комплексів національної економіки. Варто відзначити, що, з огляду на сучасні обставини розвитку національної економіки в умовах війни, ядром інноваційної модернізації має бути вітчизняний військово-промисловий комплекс, революційний розвиток якого дозволить не лише сформувати базис для гарантування національної безпеки держави, але й створити масштабні бюджетні оборонні замовлення, суттєво збільшити кількість робочих місць, активізувати горизонтально-вертикальні взаємозв'язки між суб'єктами господарювання, збільшити в довгостроковій перспективі валютні надходження держави від військових контрактів щодо експорту зброї.

Однією з базових характерних ознак сформованої економіки розвитку є високий рівень конкурентоспроможності її виробничо-господарських комплексів не лише на внутрішньому, але й на зовнішніх ринках. Побудова економіки розвитку неможлива в умовах функціонування закритої системи або ж системи, що надмірно залежить від імпорту сировини і технологій. Навпаки, характерною рисою економіки розвитку є здатність її секторів домінувати на міжнародних регіональних і глобальних ринках. Це, своєю чергою, дозволяє не лише отримувати фінансово-економічні переваги, але й формалізувати організаційно-економічний інструментарій впливу на геополітичні процеси, відстоювання національних інтересів на міжнародній арені та посилення безпекових механізмів захисту від збройної та гібридної агресії.

Серед ключових характерних ознак економіки розвитку доцільно виділити наявність стійких

тенденцій до поліпшення загального добробуту населення та підвищення рівня якості життя на фоні зростання реальної купівельної спроможності та внутрішнього споживання в країні. Нарощування обсягів внутрішнього споживання населення відіграє роль своєрідного мультиплікатора в процесах побудови економіки розвитку, який стимулює суб'єктів бізнесу до нарощування виробничих потужностей і поліпшення рівня споживчих властивостей продукції, товарів, робіт і послуг.

Ефективне функціонування економіки розвитку неможливе без забезпечення її стратегічного впливу на сегмент соціальної спрямованості. Економіка розвитку формує ресурсний базис для гарантування реалізації інтересів найбільш незахищених верств населення (пенсіонери, люди за межею бідності, багатодітні сім'ї, діти, позбавлені батьківського піклування, та ін.). Національна стратегія економіки розвитку формалізує механізми та інструменти вирівнювання соціальної багатшаровості суспільства, зменшення диспаритету між доходами найбідніших і найбагатших верств населення, формування потужного середнього класу в суспільстві та забезпечення соціальної справедливості розподілу матеріальних благ. На *рис. 1* наведено організаційно-економічний базис формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку залежно від рівня ієрархічного управління економічними відносинами.

Концептуальні засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку визначають систему поглядів щодо розробки набору механізмів та інструментів проектування структурної будови цільової стратегії. Однією з основоположних базових концептуальних засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку є інституційно-правові засади. Саме вони визначають нормативні положення та правовий регламент цільової стратегії, її структурної будови і тактико-оперативного забезпечення імплементації прикладних основ побудови економіки розвитку.

Важливим аспектом є відповідність інституційно-правового забезпечення держави реальним запитам і вимогам стратегії побудови економіки розвитку. У цьому контексті слід відзначити, що на сьогоднішній день між структурою інституційно-правового забезпечення та темпами розвитку суспільства існує значний розрив, який полягає в суттєвому відставанні інституційного базису від реальних запитів у сфері суспільно-економічного обміну. Це зумовлено не лише об'єктивними (обмеженість ресурсів, правовий режим воєнного стану, наявність зовнішніх викликів і загроз для існу-

Рис. 1. Організаційно-економічний базис формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку залежно від ієрархічного рівня управління

Джерело: авторська розробка.

вання держави), але й суб'єктивними (відсутність волі в політичних еліт щодо впровадження затребуваних змін, ірраціональність у процесах прийняття управлінських рішень, небажання поступатися частиною владних повноважень) причинами. З огляду на це, інституційно-правові засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку мають бути більш гнучкими й адекватного реагувати на виклики суспільно-економічного середовища.

В умовах дії правового режиму воєнного стану та невизначеності часових меж його закінчення критично важливим є формування та реалізація національної стратегії побудови економіки розвитку на безпеково-орієнтованих засадах. Варто відзначити, що безпеково-орієнтовані засади формування та реалізації стратегії побудови економіки розвитку не обмежуються лише елементами економічної безпеки держави та її структурно-функціональних складових, але й спираються на парадигму функціонування системи національної безпеки України, що агрегується з її військової,

інформаційної, екологічної та інших компонент. Адже лише дотримання таких комплексних безпекових концептуальних положень спроможне забезпечити побудову економіки розвитку, яка буде здатна генерувати ресурсні потужності для ефективної протидії як економічним, так і гібридним, і військовим загрозам, наростаючий дестабілізуючий вплив яких у середньостроковій перспективі буде лише посилюватись.

Очевидно, що, з одного боку, дотримання безпеково-орієнтованих засад в процесі побудови економіки розвитку визначає структуру цієї економіки, з огляду на доцільність досягнення безпекових пріоритетів держави, а з іншого – сформований економічний ефект створює ресурсні резерви для гарантування безпечного розвитку суб'єктів господарювання, спрямування інвестицій в основний капітал і забезпечення підтримки процесів розширеного відтворення.

Визначення так званих «точок зростання» для побудови економіки розвитку та мобілізація ресурсного потенціалу в напрямі масштабування цих «точок» потребує орієнтації на дотримання

галузево-секторальних засад у процесі формування та реалізації цільової стратегії. Теоретико-прикладний характер цих засад полягає у формуванні раціональної галузево-секторальної структури національної економіки, що визначають просторо-територіальне розміщення продуктивних сил у державі, формують матрицю цільової спеціалізації регіонів країни, проектують структуру горизонтально-вертикальних логістичних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Орієнтація на врахування галузево-секторальних засад у контексті побудови економіки розвитку дозволяє не лише максимізувати процеси підвищення ефективності використання наявного природно-ресурсного потенціалу держави, але й забезпечити посилення конкурентних переваг виробничо-господарських комплексів національної економіки, диверсифікувати виробничо-господарську діяльність суб'єктів господарювання, здійснити алокацію ресурсного забезпечення відповідно до завдань цільової стратегії та мінімізувати обсяги транзакційних витрат у

процесі суспільно-економічного обміну. Галузево-секторальні концептуальні засади побудови економіки розвитку відіграють роль своєрідного регулятора міжгалузевого розміщення ресурсів і дозволяють ідентифікувати пріоритетні види економічної діяльності, що потребують реалізації інструментів державної підтримки їх розвитку на засадах надання дотацій та субсидій, встановлення режиму пільгового оподаткування, використання інструментів тарифного та нетарифного регулювання в ході здійснення експортно-імпортних операцій на ринку.

Наалагодження комунікаційної взаємодії між суб'єктами господарювання в процесі суспільно-економічного обміну покликані забезпечити інтеграційно-структуровані засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку. На *рис. 2* наведено агреговані концептуальні засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку з урахуванням сучасних умов господарювання.

Рис. 2. Агреговані концептуальні засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку

Джерело: авторська розробка.

Дотримання інтеграційно-структурованих засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку дозволяє: масштабувати параметри ресурсного потенціалу виробничо-господарських комплексів національної економіки; забезпечити спільний обмін досвідом у налагодженні ефективних бізнес-процесів; здійснити трансфер технологій та інновацій в практику господарювання; уніфікувати стандарти та регламенти ведення бізнесу відповідно до стандартів і норм міжнародних інституцій. Інтеграційно-структуровані засади побудови економіки розвитку мають дуальний характер: з одного боку, вони базуються на фундаментальних потребах налагодження комунікацій із суб'єктами зовнішнього середовища в умовах жорсткої конкурентної боротьби на ринку, а з іншого – безпосередньо самі визначають параметри такої комунікації, з огляду на сформовані стратегічні вектори розвитку суб'єктів господарювання національної економіки.

Стратегічна важливість дотримання інтеграційно-структурованих засад побудови економіки розвитку особливо актуалізується на фоні посилення залежності держави від масштабів інституційно-політичної, фінансово-економічної та техніко-технологічної допомоги з боку країн-партнерів у протистоянні з неспровокованою широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України.

ВИСНОВКИ

Національну стратегію побудови економіки розвитку доцільно позиціонувати через призму таких світоглядних підходів, як:

- 1) концептуальний план масштабування виробничо-господарських потужностей національної економіки, результативні досягнення якого екстраполюються в площину поліпшення загального добробуту населення, підвищення рівня якості життя громадян і забезпечення справедливості соціального розподілу сформованих матеріальних благ у суспільстві;
- 2) система стратегічних пріоритетів і ціннісних орієнтирів розвитку економічних процесів у державі, що спрямовані на досягнення поставлених стратегічних цілей в умовах турбулентності зміни параметрів економічного середовища;
- 3) сукупність інструментів і механізмів активізації виробничо-господарських процесів у державі на засадах дотримання принципів збалансованості державного управління, раціональності використання природно-ресурсного потенціалу та забезпечення рів-

ності між учасниками суспільно-економічного обміну.

Концептуальні засади формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку визначають її структурно-функціональну будову; регламентують базові положення проектування внутрішніх підсистем, апарату та блоків організаційно-економічного інструментарію досягнення поставлених стратегічних цілей; створюють превентивні механізми мінімізації ризиків формування диспаритету між плановими та фактичними індикаторами реалізації стратегії. Визначена сукупність концептуальних засад формування та реалізації національної стратегії побудови економіки розвитку забезпечує досягнення синергетичного ефекту, який формалізується в створенні збалансованої структури цільової стратегії та гарантуванні її комплексного характеру, що дозволяє охопити всі критично важливі сфери суспільного життя, максимізувати задоволення інтересів більшості громадян держави та посилити конкурентоспроможні позиції вітчизняних виробничо-господарських комплексів національної економіки як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Клівець П. Г. Стратегія підприємства: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. 320 с.
2. Наливайко А. П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку : монографія. Київ : КНЕУ 2001. 227 с.
3. Портер М. Стратегія конкуренції / пер. з англ. Київ : Основи, 1998. 390 с.
4. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. К. : НІСД. 2015. 474 с.
5. Ломоносов Д. А. Сутність поняття «стратегія» та його відмінності від тактики й оперативних дій. *Економічні інновації*. 2011. Вип. 45. С. 156–160. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67073/22-Lomonosov.pdf?sequence=1>
6. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія. Київ: КНТЕУ, 2002. 302 с.
7. Mintzberg H. The Strategy Concept I: Five Ps for Strategy. *California Management Review*. 1978. Vol. 30. No. 1. P. 11–24. DOI: <https://doi.org/10.2307/4116526>
8. Степаненко А. В. Стратегія прориву в соціально-економічному і технологічному розвитку України. *Продуктивні сили України*. 2009. № 1. С. 5–20. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/5892/02-Stepanenko.pdf?sequence=1>

9. Вініченко І. І., Мостова А. Д. Стратегія як інструмент забезпечення економічного розвитку держави. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2016. № 3. С. 91–96. URL: <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b90302f9-4a14-40b1-bf82-82aa7886d5ab/content>

REFERENCES

- Donbas i Krym: tsina povnennia* [Donbas and Crimea: The Price of Return]. Kyiv: NISD, 2015.
- Klivets, P. H. *Stratehiia pidpriemstva* [Enterprise Strategy]. Kyiv: Akademvydav, 2007.
- Lomonosov, D. A. "Sutnist poniattia «stratehiia» ta yoho vidminnosti vid taktyky i operatyvnykh dii" [Conception of the Strategy and Its Differences from the Tactics and Operational Actions]. *Ekonomichni innovatsii*, iss. 45 (2011): 156-160. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67073/22-Lomonosov.pdf?sequence=1>
- Mintzberg, H. "The Strategy Concept I: Five Ps for Strategy". *California Management Review*, vol. 30, no. 1 (1978): 11-24.
DOI: <https://doi.org/10.2307/4116526>
- Nalyvaiko, A. P. *Teoriia stratehii pidpriemstva. Suchasnyi stan ta napriamky rozvytku* [Theory of Enterprise

- Strategy. Current State and Directions of Development]. Kyiv: KNEU, 2001.
- Pastukhova, V. V. *Stratehichne upravlinnia pidpriemstvom: filozofia, polityka, efektyvnist* [Strategic Enterprise Management: Philosophy, Policy, Efficiency]. Kyiv: KNTEU, 2002.
- Porter, M. *Stratehiia konkurentsii* [Competition Strategy]. Kyiv: Osnovy, 1998.
- Stepanenko, A. V. "Stratehiia proryvu v sotsialno-ekonomichnomu i tekhnolohichnomu rozvytku Ukrainy" [Breakthrough Strategy in Socio-economic and Technological Development of Ukraine]. *Produktyvni syly Ukrainy*, no. 1 (2009): 5-20. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/5892/02-Stepanenko.pdf?sequence=1>
- Vinichenko, I. I., and Mostova, A. D. "Stratehiia yak instrument zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku derzhavy" [Strategy as a Tool for Ensuring the Economic Development of the State]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu*, no. 3 (2016): 91-96. <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b90302f9-4a14-40b1-bf82-82aa7886d5ab/content>

Науковий керівник – Іляш О. І., доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

УДК 352/354:332.1
JEL: H83; R11; R12; R13; R58
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-40-53>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЄВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

©2024 ШУМСЬКА Г. М.

УДК 352/354:332.1
JEL: H83; R11; R12; R13; R58

Шумська Г. М. Забезпечення дієвого публічного управління територіальним розвитком для здійснення ефективною державної та регіональної економічної політики: теоретико-методичні аспекти

Метою статті є поглиблення теоретико-методичних аспектів забезпечення дієвого публічного управління територіальним розвитком в умовах цифровізації для здійснення ефективною державної та регіональної економічної політики в Україні, що дасть змогу досягти стійкого розвитку її територій та забезпечити надання якісних публічних послуг населенню. Доведено, що забезпечення дієвого публічного управління територіальним розвитком є критично важливим для реалізації сучасної державної та регіональної економічної політики, особливо в умовах цифровізації, що дозволить підвищити якість публічних послуг громадянам і досягти стійкого збалансованого розвитку територій в Україні. Наголошено на тому, що в умовах всеохопної цифровізації ключових сфер суспільства в Україні цей процес має ґрунтуватися на вдосконаленні системи публічного управління територіальним розвитком шляхом здійснення ефективною інноваційної діяльності та раціонального використання інформаційно-комунікаційних технологій в органах влади. Для забезпечення дієвого публічного управління територіальним розвитком в умовах цифровізації автором запропоновано використовувати комплексний методичний підхід, який, на відміну від наявного, спрямований на здійснення ефективною інноваційної діяльності в органах влади з акцентом на створенні сприятливого інноваційного середовища в системі їх управління, організаційному впорядкуванні їх інноваційної діяльності та раціональному використанні цифрових інструментів публічними службовцями. Використання запропонованого підходу підвищить результативність системи публічного управління України загалом і, відповідно, поліпшить ефективність реалізації державної та регіональної економічної політики. Автором також запропоновано вдосконалення різних аспектів забезпечення ефективною інноваційної діяльності органів влади в країні, таких, наприклад, як: нормативно-правовий, інституційний, маркетинговий, кадровий,